

ליקוטים נפלאים פרשת וארא

ושמונים שנה" (ז, ו-ז)

ולכאורה קשה, מה ענין מספר שנותם לכאן? וי"ל דהתורה מעידה על משה ואהרן שקיימו את שליחותם רק מפני שהשי"ת ציום ללכת, ולא שהיתה כוונתם ח"ו לגדולה ולהתנשאות שהם שלוחי ה'.

והנה על משה רבינו אנו יודעים שלא לכבודו עשה, דהא סירב בשליחות כמה פעמים ובעל כרחו הלך, אבל אהרן אולי לכבודו עשה, לכן מספרת לנו התורה "ומשה בן שמונים ואהרן בן שלש ושמנים שנה", וא"כ היתה שליחות זו לאהרן לפחיתות כבוד, שיהיה הוא לפה ולמתורגמן לאחיו הצעיר, ולולי שהתכוין לשם שמים לא היה הולך לשליחות זו, ומזה שהלך מוכח שכוונתו היתה אך ורק לקיים ציווי ה'. (כתב סופר)

"ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי אעתיר לך ולעבדיך ולעמך להכרית הצפרדעים ויאמר למחר ויאמר כדברך למען תדע כי אין כה' אלקינו" (ח, ה-ו)

רבינו האור החיים הקדוש שואל, א. מדוע אמר משה לפרעה שיקבע לו זמן ל'תפילה', ולא שאל אותו מתי רוצה שהצפרדעים ילכו, ומה אכפת לפרעה זמן התפילה, הרי העיקר שלא יהיו צפרדעים ומה אכפת לו איך יעשה זאת משה רבינו? ב. מדוע אמר לו פרעה באמת רק 'למחר', והרי אין לך אדם שירצה להיות בסכנת מוות אפילו שעה אחת? ומפרש רבינו הקדוש: משה רבינו נתכוין להראות לפרעה את החביבות המופלאה והמופלגת שהקדוש ברוך הוא מחבב את ידיו הצדיקים, שלא רק שהם יכולים לבקש מה' יתברך מה שרוצים, אלא הם קובעים בדיוק את הרגע והשעה שזה יקרה, ועושים עם ה' יתברך תנאים, שהוא יבצע זאת דוקא בזמן מסוים. ולכן אמר משה רבינו לפרעה, בא ותראה את 'ההשגחה הנכונה ושלמות החיבוב' שיש לי אצל הקדוש ברוך הוא, ושאיני אבקש להקדוש ברוך הוא שיסיר את הצפרדעים דוקא בזמן שאני אקבע לפניו.

פרעה לעומת זאת, לא האמין בדבר זה, והוא חשב שמשה אומר כן, רק מחמת שהוא יודע שהמכה הולכת ממילא להיגמר מעצמה מיידית, ולכן משה אומר לפרעה שהוא יכול לקבוע הזמן כיון שהוא יודע שהמכה ממילא נגמרת, וגם שכנראה חושב משה שבוודאי פרעה ירצה שיסיר המכה מיד ולכן הוא 'מתגדל עליו' שהוא יכול לבקש מתי שפרעה ירצה, כי הוא בטוח שהוא יבקש שזה יהיה מיד, אבל אין חס ושלום שליטה לה' יתברך להמשיך את המכה כרצונו, כי המכה ממילא מעצמה הולכת.

ורצה פרעה לבדוק את אמיתות הדבר שאמר משה, ולכן ביקש ממשה שיתפלל להמכה שתתלקק רק 'למחר', ובזה יבחון אם נכונים דברי משה. ולכן אמר פרעה, למשה, שתפלל דוקא היום, שהמכה תתלקק רק ודוקא למחר, ואז יראה אם נכונים דברי משה,

"והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" (ו, ו)

אומר החדושי הרי"ם זי"ע, הצעד הראשון לקראת הגאולה היה זה, שהגלות נמאסה בעיני בני ישראל ולא היו יכולים עוד לסבול את המצרים. כי כל זמן שאפשר עוד לסבול את הגלות, אין הגאולה יכולה לבוא. וזהו שאמר הכתוב: "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" - אוציא אתכם מתוך הסבלנות שיש בכם כלפי המצרים ואמאיס בעיניכם את הגלות, עד כי לא תוכלו לשאתה עוד.

"הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתיים" (ו, יב)

אפשר לפרש שמושה היה מתיירא פן ישמע אליו פרעה גם אחרי היותו ערל שפתיים, וזה יגרום ח"ו קצף על עדת בני ישראל, אם פרעה מלך מצרים ישמע לדברי ה' מערל שפתיים והם בני אברהם יצחק ויעקב לא שמעו אל נביאות ה' בדבר הגאולה, (דוגמתו מצינו ביונה הנביא שאמרו חז"ל שלא רצה לילך לנינוה, כי היה מתיירא פן ישובו אנשי נינוה שהם גויים וזה יגרום חלילה קצף על בני ישראל).

לפי"ז יפורש הפסוק "ואיך ישמעני פרעה" עם הפסק בין תיבת "איך" לתיבת "ישמעני", ורצונו לומר "ואיך", כלומר ואיך יפול הדבר אם ישמעני פרעה אע"פ שאני ערל שפתיים, "והן בני ישראל לא שמעו אלי", ועל זה השיבו הקב"ה "ויצום על פרעה" שבתורת ציווי ישלחם פרעה, ולא מרצונו הטוב, ולכן משה היה בטוח שלא ישמע אליו פרעה. (מרחן החתם סופר זי"ע)

"ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים" (ו, יג)

מביא הרבי מאלכסנדר בישמח ישראל בשם הצדיק ר' זושא מאניפולי שפירש את הכתוב בתהלים (מג, א) 'שפטני אלקים... מגוי לא חסיד', שדוד המלך ע"ה אמר: בעולם הבא ישאלוני מדוע לא הייתי צדיק כפלוגי, ולמדן כאלמוני, על כן ביקש מהקב"ה שישפוט אותי בהשוואה לגוי, שכנגדו הוא יהיה בסדר, אבל לא בהשוואה לחסיד כי אז לא יהיה טוב.

הבית ישראל היה מוסיף, כי הרבי ר' זושא היה עניו כידוע, ואמר על עצמו כשיגיע זושא לשמים ישאלו אותו מה בידך, תורה לא תהיה לי, כי הרי איני למדן, ומעשים טובים גם כן אין לי מה להראות. אולם אוכל למר שכנגד הגוי אני נראה יותר טוב.

על פי זה מבאר הישמח ישראל כי השי"ת אמר למשה שלא ידאג היאך בני ישראל ראויים לגאולה, 'ויצום וגו' ואל פרעה מלך מצרים, מלשון צוותא, שישווה את בני ישראל לפרעה, כי בהשוואה לפרעה כל היהודים כשרים וטובים. (יגדיל תורה)

"ומשה בן שמונים שנה ואהרן בן שלש

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביווש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת וארא

וגזר עליו שישא גם את חמורו בנוסף לכל המשאות שהיו אתו, ובא ושאל את החכמים, מדוע לא התקבלה תפילתו?? והסבירו לו החכמים שהיה עליו להתפלל בצורה מפורשת שה' יזמין לו חמור שיעזור לו לישא את משאו, ומכיון שהוא לא פירט, יש מקטרגים שפירשו את תפילתו כרצונם, ובאמת נתקיימה תפילתו שנזדמן לו חמור, אבל זה היה לרעתו שהיה צריך לשאת גם את החמור. ובזה מפרש רבינו הקדוש את הפסוק 'ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר', שהתפילה צריכה להיות מפורשת וברורה.

"ויאמר ה' אל משה השכם בבקר והתיצב לפני פרעה" (ח, טז)

שואל רבינו האור החיים הקדוש מה הכוונה באומרו 'והתיצב לפני פרעה', שהיה לו לומר 'השכם בבוקר ואמרת אל פרעה'. ומתרחץ רבינו הקדוש, שיש בזה ציווי נוסף למשה רבינו, הואיל שטבעו של משה היה להרכין את ראשו לכל אדם, כדרך השפלים, לזה אמר לו ה' 'שלפני פרעה לא ינהג כן, ולא ירכין ראשו וקומתו כדרך העומדים לפני הגדולים, אלא כגדול העומד לפני קטן, שכבר עשאו ה' למשה, ריבון ושליט עליו. ולמדים מזה על 'ויגבה לבו בדרכי ה'', שכשצריך להתיצב נגד רשעים, וצריך לומר דבר ה', אסור להתנהג בשפלות וענווה, וצריך ללכת עם כל העוצמה. וכך כותב רבינו הקדוש בפרשת דברים, וזה לשון קדשו: 'תנאי הענווה, שלא ישתמש בה להרחיק תוכחות על עוון, אם יראה איש עובר פי ה', ויאמר מי אני ומי ביתי להוכיח אנשים גדולים, אלא צריך להוכיח לצד חיוב בערבות... שיצטרך להוכיח על עוון לקטון וגדול, ולא ישתמש בענווה בענין זה'. עד כאן לשון קודשו.

"ויאמר אליו משה כצאתי את העיר אפרוש כפי אל ה' ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלוקים" (ט, כט)

ופירש רש"י בתוך העיר לא התפלל לפי שהייתה מלאה גלולים. וצ"ב דלמה לא כתוב כן גם בכל המכות. ואפ"ל דבאמת משה רבינו ע"ה התפלל בכל המכות מחוץ לעיר, אולם פרעה ידע מזה ולא היה יכול לצוותו להתפלל כאן לפי שהבין שהיא מלאה גלולים, אבל עכשיו שפרעה אמר 'ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים', א"כ חשב לעצמו שכבר ביטל בזה את הע"ז שלו, וק"ל במס' ע"ז שיכולין לבטל את הע"ז גם באמרי פיו, אע"פ שהע"ז קיים, וא"כ ביקש פרעה ממשה שאם אכן כל הע"ז בטלים הם, למה לא יתפלל כאן שיתבטל המכה במהירות יותר. ועל זה ענה לו משה רבינו דאינו יכול, כי ידעתי כי בשעה שיהיה הרווחה קצת מהמכה תחזור לעבוד את הע"ז שלכם, 'ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלוקים', ורק עכשיו מחמת האונס אתם מסכימים לבטלם, וא"כ אינו בטל עדיין, כי נפסק להלכה ('ויד' ס' קמ"ו ס"ז) דביטול עבודה זרה כשאין לבו כפיו, אינו מבוטל, וא"כ עדיין העיר מלאה גלולים כמקודם... (אמרי שפר)

ועל זה השיב לו משה רבינו 'כדברך, למען תדע כי אין כה' אלוקינו', שה' מקבל תפילת הצדיקים עם כל התנאים שהם מתנים לפניו, וכמו שכתוב 'מי כה' אלוקינו בכל קראנו אליו, שהפירוש הוא 'בכל' קראנו אליו בכל אופן ותנאי שנקרא ונתפלל לפניו.

"ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים" (ח, ח)

יש להבין מאי טעמא דבמכת צפרדע נאמר 'ויצעק' מה שלא נמצא בשאר מכות שנאמר בהן 'ויעתר'. וי"ל עפ"י שפירש בישמח משה דבר נחמד, כי פרעה רצה מאד שלא יצא קידוש השם בעיני העולם כשיראו שסר המכה ע"י תפילת משה, ולכן בקש שמשה יתפלל שיסורו למחר, כי באופן זה יהיו סבורים העולם שפרעה ודאי רצה להכריתם מיד שלא ישהה המכה אצלו כלל, אלא שלא עלה בידי משה לעשות כרצונו ומה שהוסרו למחר זה נעשה מאליו. ולפי זה אם היה רוצה משה לעשות קידוש השם בעיני העולם היה יכול להתפלל שיכרתו מיד נגד רצון פרעה, אבל אז לא היה קידוש השם בעיני פרעה והוא רצה בעיקר שיהיה קידוש ה' בעיניו, על כן 'ויאמר כדברך', פי' שאתפלל על מחר כדברך, "למען תדע כי אין כה' אלוקינו" שהעיקר אצלי שאתה תדע שה' הוא האלוקים, עכדפח"ח. ועפ"י דבריו יש להוסיף כי עכ"ז רצה משה רבינו ע"ה שיהיה קידוש השם גם בעיני העולם, ולכן כשיצא מאת פרעה 'ויצעק' בקול גדול כדי שישמעו כולם שמתפלל שימותו למחר, ועי"ז יהיה קידוש ה' בעיני כולם...

"ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים אשר שם לפרעה" (ח, ח)

במכת צפרדע כתיב 'ויצעק, אבל במכת ערוב כתיב 'ויעתר'. אומר החתם סופר, הגמ' סוכה יד, אומרת: 'תפלה של צדיקים נמשל כעתר, מה עתר מהפך התבואה אף תפלה כן', ובצפרדע לא נהפך לרחמים שהרי מתו ותבאש הארץ, לכן כתיב ויצעק, אבל בערוב הלכו לגמרי, לכן כתיב שם 'ויעתר'.

"ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרדעים אשר שם לפרעה" (ח, ח)

כתב רבינו האור החיים הקדוש על פסוק זה 4 מילים: 'מכאן שצריך לפרש תפלתו'. כלומר: לרבינו הקדוש, קשה מדוע הוצרך משה רבינו להזכיר בדבריו את שמו של פרעה, הרי הקדוש ברוך הוא יודע שהוא מתפלל על צפרדעים שנמצאים אצל פרעה, אלא למדים מכאן שיש צורך לפרש את התפילה. ובפרשת ואתחנן, רבינו הקדוש מביא מה שמסופר במדרש, שאדם היה הולך בדרכו ונושא משאות כבדים, והתפלל לפני ה' 'הזמן לי חמור', ומיד נזדמן לפניו גוי עם חמור צעיר,